

Strategia Națională a Programului de Granturi Mici

Țara: Moldova

Mijloace financiare ce vor fi investite: US\$ 1 500 000¹

Strategia Națională (SN) stabilește cadrul de operare a programului și oferă o orientare programatică pentru dezvoltare, implementare, monitorizare și evaluare a Programului de Granturi Mici (SGP) al Fondului Global de Mediu (GEF) în Moldova. SN este elaborată în conformitate cu prioritățile și circumstanțele naționale, activitățile fiind aliniate la obiectivul general al GEF de contribuire la obținerea beneficiilor globale de mediu în domeniile tematice GEF. Grupurile țintă examinate în acest document sunt inițiatorii de proiecte (ONG-uri, organizații și grupuri comunitare), organele administrației centrale, regionale și locale, donatori bilaterali și multilaterali, sectorul privat, Comitetul Național de Coordonare și echipa națională SGP.

¹ Nivelul de finanțare în faza operațională 5 reprezintă o estimare a resurselor GEF și cofinanțării.

CUPRINS

1. Strategia Națională a SGP – rezumat	5
2. Nișa Strategiei Naționale a SGP	6
3. Rezultatele privind dezvoltarea capacităților, eradicarea sărăciei și abordarea egalității de gen	15
4. Rezultatele, indicatorii și activitățile țării pentru faza operațională 5	16
5. Planul de monitoring și evaluare	21
6. Planul de management al cunoștințelor	23
7. Planul de mobilizare a resurselor	25
8. Anexa1. Indicatori SGP la nivel de proiect	27
9. Bibliografie	29

Lista acronimelor

AAANN	Acțiuni de atenuare adecvate la nivel național
AECN	Auto-evaluarea capacităților naționale
AI	Ape internaționale
AMRPD	Acordul Moldo-Român privind apele Prutului și Dunării
AP	Asistent Program
APCPI	Arii protejate de comunitate și populație indigenă
APe	Arii protejate
APL	Autorități publice locale
ARMU CCDDN	Acord între Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei privind cooperarea pentru conservarea și dezvoltarea durabilă a bazinului r. Nistru
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BM	Banca Mondială
CDB	Convenția ONU privind Diversitatea Biologică
CN	Coordonator National
CNC	Comitet Național de Coordonare
CND CONUSC	Comunicarea Națională Doi a Republicii Moldova elaborată în cadrul Convenției-cadru a ONU cu privire la schimbarea climei
CNP	Consiliul National Participativ
CONUCD	Convenția ONU Combaterea Deșertificării
CONUSC	Convenția-cadru a Organizației Națiunilor Unite cu privire la schimbarea climei
CPM	Corporația Provocările Mileniului
CPNDRA	Concepția politicii naționale în domeniul resurselor de apă
CS	Convenția de la Stockholm
DMAAC	Documentul Moldovei de asociere la Acordul de la Copenhaga
ECPM	Echipa Centrală de Management al Programului
FEPN GEF-5	Exercițiu Formulare Portofoliu Național GEF-5
FIM	Fondul Internațional Monetar
FO5	Faza Operațională 5
GEF	Fondul Global de Mediu
GES	Gaze cu efect de seră
GIS	Sistem Informațional Geografic
GRM	Guvernul Republicii Moldovei
IFI	Instituții Financiare Internaționale
M&E	Monitoring și Evaluare
MAIA	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
MDC	Mecanismul de Dezvoltare Curată
MDRC	Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor
MDT	Management durabil al terenurilor
MM	Ministerul Mediului
OC	Organizație comunitară
ONG	Organizații non-guvernamentale
ONU	Organizația Națiunilor Unite
OSC	Organizații ale Societății Civile
OP5	Faza Operațională 5
PA MM	Planul de Acțiuni pentru a.2013 al Ministerului Mediului

PAG IELDB	Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova "Integrarea Europeană: LIBERTATE, DEMOCRAȚIE, BUNĂSTARE 2009-2013"
PAGM	Planul de acțiuni al Guvernului Moldovei pentru anii 2012-2015
PCB	Bifenili policlorurați
PCSFS	Programul de conservare și sporire a fertilității solului pentru anii 2011-2020
PIB	Produs Intern Brut
PNA	Plan Național de Acțiuni
PNEE	Programul național pentru eficiență energetică (2011-2020)
PNC REN	Programul național privind constituirea rețelei ecologice naționale pentru anii 2008-2015
PNI	Plan National de Implementare
PNMDSC	Programul național privind managementul durabil al substanțelor chimice în Republica Moldova
PNUD	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
PNUMÎ	Programul Națiunilor Unite pentru Mediul Înconjurător
POP	Poluanți organici persistenți
PSA	Plan strategic de acțiuni
PSA MAIA	Prioritățile strategice pentru activitățile Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare al Republicii Moldova în anii 2011 – 2015
RAP	Rețea de arii protejate
REDD	Reducerea emisiilor provenite din despăduriri și degradarea pădurilor
REN	Rețea Ecologică Națională
RER	Resurse energetice regenerabile
SC	Schimbarea climei
SDDSF	Strategia dezvoltării durabile a sectorului forestier din Republica Moldova
SDER	Strategia de dezvoltare cu emisii reduse
SGP	Programul de Granturi Mici
SN	Strategie Națională
SNCDB	Strategia națională în domeniul conservării diversității biologice
SNDDCAI	Strategia națională de dezvoltare durabilă a complexului agroindustrial al Republicii Moldova (2008-2015)
SNDR	Strategia națională de dezvoltare regională
SNRE POP	Strategia Națională cu privire la reducerea și eliminarea poluanților organici persistenți
SRSBM	Strategia Reducere Sărăcie Banca Mondială
STAR	Sistem Transparent de Alocare a Resurselor
SUA	Statele Unite ale Americii
UE	Uniunea Europeană
UNOPS	Oficiul Națiunilor Unite pentru Servicii de Proiect
USAID	Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltarea Internațională
UTA	Unitate administrativ-teritorială

1. Strategia Națională a SGP – rezumat

Din 1994 GEF a investit în Republica Moldova circa 21,72 mil. dolari SUA cu aproximativ 23,44 dolari în cofinanțare. Dacă se include și finanțarea pentru pregătirea proiectelor, contribuția GEF se ridică la 22,54 mil. dolari SUA și respectiv 23,80 mil. dolari SUA în cofinanțare.

Una din recomandările stipulate în Raportul de Evaluare a Portofoliului Țării (1994-2009) se referă la faptul că GEF urmează să sprijine pe deplin implementarea Programului de Granturi Mici în Republica Moldova. Moldova și-a exprimat interesul de a se alătura SGP promovat de GEF și intenția a fost aprobată de către Comitetul de Supraveghere al GEF SGP.

O misiune de inițiere a programului a fost desfășurată în perioada 31 octombrie – 2 noiembrie, 2011. Obiectivul misiunii de inițiere se rezuma la evaluarea „nivelul de pregătire” al țării pentru implementarea Strategiei Naționale a SGP în cadrul PNUD, avîndu-se în vedere aici că persoanele interesate guvernamentale și neguvernamentale, cît și potențialii parteneri-donatori să constate necesitatea unui astfel de program și să fie dispuși să-și asume anumite roluri și responsabilități conform Ghidului practic SGP GEF.

Republica Moldova dispune deja de experiență în implementarea granturilor mici în cadrul proiectului regional privind apele internaționale la fel ca și în cadrul componentei PNUD Schema de Granturi Mici, care a fost elaborată în conformitate cu SGP GEF. Acestea au fost implementate cu succes și au descoperit potențialul pentru această nouă modalitate de stimulare a proprietății la nivel local. De asemenea, ar oferi suportul atît de necesar comunității ONG din Republica Moldova, care este foarte activă, dar dispune de mijloace limitate.

Procesul de acordare a granturilor începe odată cu aprobarea Strategiei Naționale de către Echipa Centrală de Management al Programului (ECMP) în condițiile respectării obiectivelor strategice pentru faza operațională 5 a GEF.

Republica Moldova este o țară mică, amplasată favorabil în Europa de Sud-Est, cu o suprafață de 34 000 km². Aparține grupului de state localizate în Bazinul Mării Negre și are acces la Marea Neagră prin intermediul râului Dunăre și portului Giurgiulești.

Poziționarea fizico-geografică a Republicii Moldova a determinat condiții naturale cu caracteristici specifice. Partea de nord a republicii are un relief mai deluros comparativ cu partea de sud, care se deosebește prin prezența lacurilor, râulețelor și altor bazine hidrografice. Toate râurile din Moldova aparțin bazinului Mării Negre. Rîurile cele mai mari sunt Nistru și Prut.

Moldova joacă un rol important în menținerea biodiversității regionale. Este așezată la intersecția a trei zone bio-geografice:

1. Central-europeană, cu păduri de stejar, reprezentată de Înălțimile Moldovei Centrale (54% din teritoriul țării);
2. Euro-asiatică, reprezentată prin silvostepe și stepe (30% din teritoriul țării);
3. Mediteraneană, bazinul Mării Negre, reprezentată prin stepa xerofită, în partea de sud a Moldovei (16%).

Suprafața totală dedicată agriculturii constituie 75% din teritoriul țării. În sfera agriculturii sunt angajați estimativ 28% din forța de muncă activă care produce aprox. 15% din PIB. Resursele forestiere ale Moldovei sunt limitate, pădurile acoperind cca 374,5 mii ha, ceea ce reprezintă aprox.12% din teritoriul acesteia. Agenția „Moldsilva”, deține 336,6 mii ha din fondul de păduri (82,1 %), 54,5 mii ha de păduri (1,3%) sunt administrate de autoritățile locale și 2,6 mii ha

(0,6%) sunt în proprietate privată. Diferența dintre procentul de împădurire curent, de circa 12%, și nivelul optim al acestui indicator (25-30%) explică dezechilibrul ecologic cu care se confruntă Republica Moldova. Consecințele acestui dezechilibru sunt hazardurile climatice, hidrologice și geomorfologice (secete, inundații, alunecări de teren, eroziuni, etc.). Reducerea esențială a ecosistemului forestier în luncile râurilor a determinat nu numai scăderea biodiversității, dar și dezvoltarea socio-economică sustenabilă insuficientă.

În pofida progresului economic recent, Republica Moldova rămîne a fi una dintre cele mai sărace state din Europa. Economia națională depinde în mare măsură de agricultură, care produce preponderent fructe, legume, vin și tutun. Moldova trebuie să importe cea mai mare parte a energiei de consum.

Legislația de mediu este în fază de evoluție, multe legi și acte legislative de mediu sunt modificate în vederea adaptării acestora la necesitățile în schimbare și la experiența implementărilor precedente. Diverse aspecte ale managementului și protecției mediului sunt abordate în strategii și programe pe termen lung: Programul de conservare și sporire a fertilității solurilor 2011-2020, Strategia națională de dezvoltare durabilă a complexului agroindustrial 2008-2015, Programul de stat de regenerare și împădurire a terenurilor fondului forestier pe anii 2003-2020 și Programul național privind managementul durabil al substanțelor chimice. Guvernul Republicii Moldova s-a angajat să elaboreze Strategia Națională de Mediu 2013-2023, Strategia Națională de Adaptare la Schimbările Climatice, Strategia de Dezvoltare cu Emisii Reduse (SDER) pînă în anul 2020 și Strategia Națională privind Conservarea Biodiversității.

Dezvoltarea economico-socială a țării este susținută prin asistență externă prin intermediul suportului tehnic/financiar și activităților de consolidare instituțională. Un anumit număr de parteneri de dezvoltare externi sunt activi în Republica Moldova, donatorul principal fiind UE. Alți parteneri externi importanți sunt: BERD, Banca Mondială, ONU, Guvernul SUA, Suedia, Austria, Elveția, Germania, Norvegia, Republica Cehă, Turcia și alții.

Pentru a atrage cofinanțare la implementarea GEF SGP în Moldova, membrii Comitetului Național de Coordonare și Coordonatorul Național va lucra intensiv cu donatorii bilaterali care pot oferi fonduri eligibile și fondurile naționale ale agențiilor guvernamentale, cum ar fi:

1. Fondul Ecologic Național;
2. Fondul pentru Eficiență Energetică;
3. Fondul Național pentru Dezvoltare Regională;
4. Agenția de Intervenție și Plăți în Agricultură.

Cofinanțarea va veni de la beneficiarii de granturi și partenerii acestora – sectorul privat, comunități, autorități locale, persoane individuale etc.

Una din cerințele FO5 este obținerea cofinanțării în proporție de cel puțin 1:1 - în numerar și în natură. Nu se așteaptă ca rata de cofinanțare de 1:1 să fie respectată în fiecare proiect. În schimb, SGP Moldova va tinde spre rata de cofinanțare 1:1 pentru întreaga perioadă a FO 5.

2. Nișa Strategiei Naționale a SGP

Republica Moldova este parte la numeroase convenții și acorduri regionale și internaționale de mediu. Ministerul Mediului este responsabil pentru implementarea lor (în termeni procedurali și substanțiali) și conlucrarea cu alte ministere și instituții relevante în vederea respectării acordurilor multilaterale de mediu.

Tabelul 1. Lista convențiilor relevante și planurilor sau programelor naționale/regionale

Convențiile Rio + cadrul național	Data ratificării
Convenția ONU privind Diversitatea Biologică (CDB)	20.10.1995 (Rt)
Strategia Națională Biodiversitate și Planul de Acțiuni (NBSAP)	27.04.2001
Convenția-cadru ONU cu privire la schimbarea climei (CONUSC)	09.06.1995 (Rt)
CONUSC, Comunicări Naționale (1 ^a , 2 ^a , 3 ^a)	1 ^a - 2000, 2 ^a -2009
CONUSC, Acțiuni de atenuare adecvate la nivel național (AAANN)	În proces de aprobare
Convenția ONU Combaterea Deșertificării (CONUCD)	23.07.1999 (Ac)
CONUCD Plan Național de Acțiuni (PNA)	Nu există
Convenția Stockholm (CS)	07.04.2004 (Rt)
SC Plan Național de Implementare (PNI)	20.10.2004
Strategia Reducere Sărăcie Banca Mondială (SRSBM)	Legea nr. 398-XV, 2 decembrie 2004
Auto-evaluarea capacităților naționale GEF (AECN)	2005
Exercițiu Formulare Portofoliu Național GEF-5 (EFPN)	Nu există
Program Strategic de Acțiuni (PSA) pentru ape internaționale	Convenția privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontaliere și lacurilor internaționale; Convenția privind cooperarea pentru protecția și utilizarea durabilă a fluviului Dunărea

Acorduri bilaterale:

1. Acord între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova privind cooperarea în domeniul protecției resurselor piscicole și reglementarea pescuitului în râul Prut și în lacul de acumulare Sfînca-Costești (2003);
2. Acord între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei privind utilizarea comună și protecția apelor transfrontaliere (1994);
3. Acord între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova privind cooperarea în domeniul protecției și utilizării durabile a apelor r. Prut și Dunăre (2010);
4. Acord între Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei privind cooperarea pentru conservarea și dezvoltarea durabilă a bazinului r. Nistru (2012).

Ca și multe alte state din Europa Centrală și de Sud, Republica Moldova se confruntă cu astfel de provocări cum ar fi criza financiar-economică globală, piață de muncă nefavorabilă, șomaj înalt, răspîndirea angajării informale, venituri/salarii mici și sărăcie în comunitățile rurale. Strategiile și planurile de acțiuni aprobate, la fel ca și cele în proces de elaborare, stabilesc obiective de protecție a mediului și a resurselor naturale, contribuind la dezvoltarea țării. Este dificil de a asigura dezvoltarea economică și echitatea socială cînd baza resurselor naturale este practic distrusă.

Prioritățile incluse în această Strategie Națională derivă din legislația de mediu, strategiile aprobate, programe naționale și rapoarte, planuri de acțiune, rapoarte la convenții, Raportul privind Starea Mediului 2007-2010, reviste privind mediul, revizuirii a literaturii relevante, informații colectate din consultații cu reprezentanții ONG și discuții cu specialiștii/executori de proiecte în diverse domenii.

Analiza informațiilor primite din sursele menționate mai sus, relevă următoarele:

Degradarea terenurilor – Republica Moldova dispune de sol deosebit, care în prezent este folosit necorespunzător. Solul poate suporta o productivitate de culturi mai înaltă decât se obține actualmente. Criza economică și energetică, implementarea reformelor în agricultură, concomitentă cu creșterea numărului de proprietari mici de terenuri care nu dispun de echipament corespunzător și cunoștințe specializate, provoacă, ca consecință, intensificarea degradării solurilor. Principalele cauze ale degradării sunt: (1) utilizarea necorespunzătoare a tehnologiilor de cultivare; (2) alocarea terenurilor fără a ține cont de necesitățile de conservare a solurilor; (3) rotația culturilor insuficientă; (4) lipsa resurselor de finanțare la toate nivelurile: național, local și de proprietar individual; (5) acces limitat la informații privind folosirea eficientă a solurilor; (6) defrișări neautorizate pe terenuri agricole; (7) lipsa zonelor tampon de păduri, adecvate. Degradarea solurilor este estimată valoric la 3,1 miliarde lei pierderi anuale, inclusiv pierderi prin eroziunea solurilor, alunecări de teren și crearea râpelor, și pierderi de producție agricolă.

Agenții principali ai deșertificării în Republica Moldova sunt: dezechilibrul dintre ecosistemele naturale și cel antropice determinat de ponderea înaltă a terenurilor arabile; eroziunea solurilor, inclusiv deflația; dehumificarea și degradarea chimică; alunecări de teren active; salinizarea și solonizarea solurilor, degradarea fizică, degradarea/distrugerea zonelor umede, pășunatul excesiv etc.

În pofida fertilității înalte a solurilor, indicatorii producției agricole în Republica Moldova sunt scăzuți. Dezvoltarea sectorului agroindustrial este orientată spre sporirea competitivității sectorului agroalimentar prin sprijinirea procesului de modernizare a sistemului de gestiune a siguranței alimentare; facilitarea accesului la piață pentru fermieri și introducerea practicilor agroecologice și celor de management durabil al terenurilor (MDT).

Resursele de apă – sursele principale de alimentare cu apă în Republica Moldova sunt râurile transfrontaliere Nistru și Prut și apele subterane. Nivelul de poluare diferă în anumite zone ale râurilor, fiind mai înalt în aval, la revărsarea afluenților și evacuarea apelor urbane. Apele râurilor mici continuă să rămână puternic poluate. Poluarea apelor de suprafață este determinată în cea mai mare parte de sectorul casnic (instalații de epurare a apelor, apele reziduale, evacuarea apelor neprelucrate din sistemul comunal, gestionarea inadecvată a deșeurilor solide), agricultură (acumularea deșeurilor animaliere, depozitele de pesticide etc.), și sectorul energetic, așa cum ar fi depozitele de petrol, stațiile de petrol și alte surse de poluare continuă.

Surse semnificative de poluare a apelor subterane sunt: eliminarea deșeurilor în apropierea surselor de apă, scurgeri din depozitele de deșeuri, funcționarea necorespunzătoare a instalațiilor de epurare a apelor, depozitarea neautorizată a deșeurilor, canale de scurgere construite de-a lungul drumurilor etc.

Pe 29 Noiembrie 2012 Moldova și Ucraina au semnat Acordul Bilateral de Cooperare privind Conservarea și Dezvoltarea Durabilă a Bazinului Rîului Nistru. Noul tratat identifică principiile și cadrul de lucru pentru cooperarea în prevenirea și controlul poluării apelor, reglarea fluxului de apă, conservarea biodiversității și protejarea mediului Mării Negre.

Substanțele chimice – deșeurile, în special cele industriale, sunt o sursă de riscuri pentru sănătatea omului datorită conținutului de substanțe toxice cum ar fi metalele grele (plumb, cadmiu), pesticidele, deșeurile petroliere, POP etc. Cea mai dificilă problemă a gestiunii deșeurilor ce conțin substanțe chimice este lipsa instalațiilor pentru tratarea și eliminarea acestora. Substanțele periculoase (inclusiv pesticidele, nămolurile toxice, deșeurile petroliere, reziduurile de vopsea, zgurile metalice) sunt depozitate împreună cu deșeurile solide municipale.

Luînd în considerație situația economiei naționale și trecutul istoric al țării, se disting următoarele fluxuri de deșeuri periculoase acumulate în Republica Moldova: deșeuri cu conținut de ferocianură, pesticide interzise și neutilizabile, deșeuri galvanice, produse petroliere, baterii cu conținut de metale grele, tuburi de lumină etc. Cea mai mare parte a tuburilor uzate sunt acumulate pe teritoriile întreprinderilor, și adesea sunt aruncate în containere împreună cu deșeuri de proveniență casnică. Stocurile de pesticide au fost păstrate sub cerul liber timp de mai mulți ani, fiind expuse fluctuațiilor înalte de temperatură și altor factori climatici, care au accelerat deteriorarea atât a ambalajelor cât și a pesticidelor, contribuind la contaminarea zonei adiacente.

Biodiversitatea - Peisajele naturale și biodiversitatea în Moldova sunt limitate datorită impactului uman excesiv (preponderent cultivarea terenurilor sau gestiunea acestora în mod necorespunzător) de pe urma căruia acestea au degradat considerabil. Ecosistemele naturale acoperă nu mai mult de 20% din suprafața teritoriului republicii; acestea sunt foarte fragmentate și sunt în stare de degradare. Ecosistemele forestiere din Moldova sunt supuse constant unei presiuni antropice înalte. Prețurile înalte la resursele energetice combinate cu veniturile mici caracteristice pentru cea mai mare parte a populației sunt motivele principale pentru defrișările ilicite a pădurilor în scopul folosirii acestora ca lemne de foc.

Eforturile de extindere a suprafeței împădurite sunt importante pentru contribuția acestora la protecția solurilor, prevenirea poluării difuze și protejarea biodiversității. Singurul potențial real pentru extinderea suprafețelor împădurite reprezintă pământurile gestionate de comunitățile locale, care includ teritorii abandonate sau scoase din uz. Organizațiile comunitare în cooperare cu ONG și autoritățile oficiale pot să-și asume promovarea programelor de împădurire și să devină beneficiari finali ai acestor activități. Campania recentă de împădurire (2002-2008) a demonstrat lacune în dialogul dintre autorități și comunitățile locale precum și necesitatea urgentă de asigurare a comunităților cu păduri durabile.

Ca rezultat al presiunii antropice majoritatea ecosistemelor naturale au suferit schimbări esențiale. În timp ce pădurile reprezintă ecosistemele cel mai bine protejate în Moldova (datorită sectorului /autorității de stat care gestionează resursele forestiere), stepele (și/sau pășunile) și zonele umede sunt acelea care au suferit cel mai mult. Soluționarea provocărilor privind conservarea zonelor umede de importanță internațională necesită politici naționale comprehensive pentru a asigura fundamentul acțiunilor interne și un cadru de cooperare națională și internațională. Dezacordurile privind planurile de gestiune, consecințele poluării apelor, pășunatul excesiv, pescuitul ilicit, vînatul, mineritul în cursuri de apă și extragerea nisipului, comunicarea inefficientă dintre autoritățile locale și centrale, lipsa mecanismelor eficiente de finanțare a ariilor protejate continuă să contribuie la pierderea zonelor umede în timp ce elaborarea politicilor este încă în desfășurare.

Finanțarea sistemelor naționale de arii protejate (APE) continuă să reprezinte provocarea-cheie în abordarea conservării biodiversității. Un număr mare de amenințări persistă asupra finanțării APE: investiții inadecvate, dependența excesivă de mijloace financiare internaționale, lipsa de implicare a principalelor părți interesate (Ministerul Finanțelor, sectorul privat, comunitățile etc.), capacități naționale limitate și lipsa instrumentelor de planificare financiară adecvată. În pofida unui șir de măsuri întreprinse în ceea ce privește conservarea și extinderea ariilor protejate de stat, starea lor actuală este în general proastă, cu excepția rezervațiilor naturale care sunt întreținute în mod mai mult sau mai puțin adecvat.

Schimbări climatice – Moldova este foarte vulnerabilă în fața variabilității și schimbării climei. Impactul schimbărilor climatice asupra agriculturii necesită atenție specială – agricultura reprezintă sursa principală de venit în Moldova, mai bine de jumătate din populație este stabilită

în localitățile rurale și în agricultură este angajată aproximativ o treime din forța de muncă activă. Riscul considerabil de secetă și deficit de umiditate, necesitățile crescânde de irigare, erodarea solurilor, salinizarea, deșertificarea și riscul în creștere al dăunătorilor și bolilor culturilor agricole se consideră a fi de prioritate înaltă.

Republica Moldova s-a asociat Acordului de la Copenhaga și a înaintat obiectivul de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră (GES): o micșorare cu nu mai puțin de 25 % a nivelului total național de emisii GES din nivelul de bază (1990) – trebuie să fie realizat până în a.2020. Un șir de obstacole de natură financiară, tehnică și instituțională afectează implementarea efectivă, la scară largă a tehnologiilor cu emisii de GES scăzute în sectoarele cheie (de ex. sectorul energetic, domeniul transporturilor, sectorul prelucrării deșeurilor). S-a constatat că pentru realizarea acestui obiectiv este necesar un sprijin substanțial financiar, tehnologic și de dezvoltare a capacităților.

Toate provocările sus-menționate ce urmează a fi confruntate, inclusiv prin intermediul GEF SGP, sunt coerente cu Prioritățile Strategice GEF-5 și vor suplini eforturile de implementare a obligațiilor față de convențiile globale.

SGP Moldova va încuraja dezvoltarea și capacitatea ONG/OC² cât și a parteneriatelor acestora cu sectorul privat, agențiile guvernamentale și autoritățile publice locale în implementarea Strategiei Naționale. Strategia Națională va sprijini organizațiile comunitare în elaborarea și dezvoltarea proiectelor; va facilita accesul acestora la resursele și partenerii SGP și cooperarea cu diverși beneficiari ai proiectului. Organizațiile orientate spre profit sau cele guvernamentale nu vor fi eligibile pentru finanțările GEF SGP. SGP va favoriza parteneriatele și conlucrarea dintre ONG-uri, iar ONG-le puternice înregistrate în Chișinău vor fi solicitate să înainteze propunerea de proiect împreună cu un ONG local, dacă va fi posibil.

În timpul implementării proiectului, activitățile de informare/instruire vor ilucida problemele ecologice globale, prioritățile țării în acest domeniu și modul în care acțiunile comunităților locale pot contribui la obținerea beneficiilor globale de mediu.

SGP Moldova va lua în considerare o abordare cuprinzătoare și integrată în vederea soluționării problemelor ecologice, acordând sprijinul necesar, în special la rezolvarea necesităților urgente ale comunităților și organizațiilor societății civile.

Prioritate va fi acordată proiectelor implementate în mai mult de un domeniu tematic, inclusiv a acelor cu implicarea activă a populației locale și grupurilor vulnerabile. În municipiile Chișinău, Bălți, Tiraspol, Bender și Comrat nu se vor implementa proiecte.

Obiectivul stabilit pentru SGP GEF Moldova este de a intensifica capacitatea comunităților locale și ONG-ilor de a aborda problemele ecologice globale prin implicare directă, interacțiune și cooperare cu autoritățile guvernamentale, instituțiile și organizațiile internaționale.

În Tabelul 2, ilustrat mai jos, se detaliază obiectivele globale ale FO 5 a SGP, prioritățile naționale și nișa strategiei naționale de oferire a granturilor.

² ONG/OC înregistrate și care activează în conformitate cu Legea cu privire la Asociațiile Obștești Nr. 837 din 17.05.1996, Legea cu privire la Fundații Nr. 581 din 30.07.1999, Legea cu privire la Filantropie și Sponsorizare No 185 din 31.10.2002, Legii Voluntariatului Nr. 121 din 18.06.2010

Tabelul 2. Compatibilitatea cu prioritățile naționale

Obiectivele proiectului OP5	Prioritățile naționale	Nișa SGP
<p><u>Obiectiv cu prioritate imediată a SGP OP5 1:</u> Îmbunătățirea sustenabilității ariilor protejate și a zonelor de conservare de interes comunitar, prin acțiuni ale comunității</p>	<p><u>PAGM/PAG IELDB</u> - Extinderea și protecția ariilor naturale protejate de stat în baza experienței europene în gestiunea eficientă a resurselor naturale.</p> <p><u>PAG IELDB</u> - Dezvoltarea rețelei de arii protejate prin crearea parcurilor naționale, urmînd modelul european.</p> <p><u>PA MM</u> - Îmbunătățirea managementului și monitorizării ariilor multifuncționale, inclusiv elaborarea Ghidurilor operaționale pentru APe.</p> <p><u>PNC REN</u> - Rețele de arii protejate cuprinzătoare, ecologic reprezentative și eficient gestionate, inclusiv zone tampon, puncte de trecere, coridoare de conexiune și alte arii conservate.</p> <p><u>PNC REN</u> - Cooperarea cu statele vecine pentru a stabili un mediu favorabil ariilor protejate transfrontaliere.</p> <p><u>SNCDB</u> - Gestiune corespunzătoare a ariilor protejate.</p>	<p>- Demonstrarea activităților comunitare de conservare a habitatelor naturale și a ecosistemelor în interiorul și în zonele din vecinătatea ariilor conservate.</p> <p>- Extinderea participării și fortificarea capacității tuturor personajelor cheie în gestiunea ariilor protejate pentru a asigura mijloace de trai.</p> <p>- Amplificarea rolului organizațiilor non-guvernamentale și a societății civile în conservarea ariilor protejate.</p> <p>- Intensificarea gradului de conștientizare a publicului și a factorilor de decizie despre importanța ariilor protejate și conservarea biodiversității.</p> <p>- Intensificarea gradului de conștientizare și apreciere a valorii ecosistemelor și a importanței ariilor protejate în menținerea serviciilor oferite de ecosistemele importante din punct de vedere economic.</p> <p>- Susținerea activităților de management a ariilor protejate și a componentelor REN, implicînd autoritățile locale și comunitățile (publicul).</p> <p>- Elaborarea instrumentelor metodologice și informaționale privind conservarea biodiversității, inclusiv planificarea ariilor protejate și REN, precum și creșterea nivelului de conștientizare.</p>
<p><u>Obiectiv cu prioritate imediată a SGP OP5 2:</u> Integrarea conservării și utilizării durabile a biodiversității în peisaje productive terestre și marine, prin intermediul inițiativelor și acțiunilor comunitare</p>	<p><u>PAG IELDB</u> - Încurajarea conservării, perpetuării și protecției biodiversității.</p> <p><u>SNCDB</u> - Integrarea priorităților de conservare a biodiversității în politicile sectoriale.</p> <p><u>PNC REN</u> - Menținerea și restaurarea integrității biologice, a diversității și a sănătății mediului, conservarea diversității biologice, peisagistice și geologice.</p> <p><u>PNC REN</u> - Integrarea conservării biodiversității și a stabilității ecosistemelor în planificarea teritorială, planificarea utilizării solurilor, politicile privind pădurile și agricultura, care să ia în considerare REN.</p> <p><u>SNDDCAI</u> - Dublarea producției organice în Moldova și triplarea numărului de gospodării certificate pînă în a.2015.</p>	<p>- Intensificarea participării persoanelor interesate în evaluarea corespunzătoare a impactului strategiilor, politicilor, planurilor, și a programelor asupra speciilor și habitatelor.</p> <p>- Creșterea conștientizării publice asupra importanței ariilor protejate și conservării biodiversității, și a metodelor de producție prietenoase cu biodiversitatea.</p> <p>- Restaurarea peisajelor degradate și încurajarea plantării pădurilor comunale.</p> <p>- Aplicarea practicilor agricole sustenabile care ar contribui la protecția mediului.</p>
<p><u>Obiectiv cu prioritate imediată a SGP OP5 3:</u></p>	<p><u>PAG IELDB</u> - Asigurarea securității energetice și</p>	<p>- Promovarea utilizării celor mai eficiente din punct de vedere</p>

<p>Promovarea demonstrării, dezvoltării și transferului de tehnologii cu emisii reduse de carbon, la nivel comunitar</p>	<p>promovarea eficienței energetice în toate sectoarele economiei.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Încurajarea și fabricarea unităților de producere a energiei renovabile în baza biomasei; utilizarea energiei solare și eoliene, instalațiilor cu ciclu închis de utilizare a apelor etc., ceea ce va influența pozitiv starea ecologică a țării și va scădea dependența de anumite surse tradiționale de energie. <p><u>PNEE</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Reducerea consumului de energie primară cu 20% până în 2020. - Majorarea cotei de utilizare a surselor energetice regenerabile în bilanțul energetic al țării cu 20% până în 2020. - Creșterea ponderii biocombustibililor până la cel puțin 10% din totalul combustibililor utilizați în anul 2020. <p><u>PSA MAIA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Implementarea tehnologiilor de biomasă. 	<p>energetic, tehnologii și echipamente care sunt economic viabile și acceptabile din punct de vedere ecologic.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Implementarea tehnologiilor eficiente din punct de vedere energetic, materialelor, echipamentelor și altor dispozitive cu eficiență energetică ridicată. - Utilizarea deșeurilor din sectorul forestier și cel agricol pentru producerea energiei termice în comunității, inclusiv îmbunătățirea dispozitivelor de încălzire, de producere a biogazului din deșeurile de la fermele de creștere a animalelor și gospodăriile agricole. - Crearea gospodăriilor de producere a biomasei și promovarea folosirii biomasei cultivate pentru sisteme individuale și comunitare de încălzire. - Promovarea creării serviciului de consultare și audit care să ofere informații despre programe și tehnologii în sfera eficienței energetice, și care să presteze asistență tehnică consumatorilor și antreprenorilor.
<p><u>Obiectiv cu prioritate imediată a SGP OP5 4:</u> Promovarea și sprijinirea eficienței energetice, transporturilor cu emisii reduse de carbon la nivel comunitar.</p>	<p>Acest Obiectiv nu este aplicabil în contextul SGP.</p>	<p>N/A</p>
<p><u>Obiectiv cu prioritate imediată a SGP OP5 5:</u> Suport pentru conservarea și creșterea gradului de sechestrare a carbonului printr-o gestionare durabilă și adaptată la schimbările climatice a folosirii terenurilor, a schimbării destinației terenurilor și silvicultură</p>	<p><u>SDDSF</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Folosirea eficientă a ecosistemului forestier, regenerarea și extinderea pădurilor, restaurarea potențialului ecologic și bio-productiv al pădurilor. - Plantarea a circa 130 mii ha de teren cu vegetație de pădure până în a.2020 pentru asigurarea echilibrului ecologic și o influență mai mare asupra climei și regimului hidrologic. <p><u>CND CCONUSC</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Integrarea problemelor ce țin de schimbările climatice și protecția mediului în dezvoltarea sectorului forestier. <p><u>DMAAC</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - O reducere de nu mai puțin de 25% anual a nivelului de emisie a gazelor cu efecte de seră, până în 2020. - Implementarea proiectelor MDC pentru a reduce emisiile GES. 	<ul style="list-style-type: none"> - Conservarea, restaurarea, creșterea și gestiunea stocurilor de carbon pe teritoriile împădurite și neîmpădurite. - Promovarea practicilor eficiente în sectorul forestier, creșterea rezilienței la efectele schimbării climei. - Sprijinirea inițiativelor comunității și societății civile cum ar fi pădurile comunale, restabilirea terenurilor degradate prin împădurire și alte măsuri. - Asistență în dezvoltarea capacității ONG și OC precum și a altor persoane interesate la nivel de comunitate pentru abordarea problemelor ce țin de folosirea solurilor, schimbării destinației terenurilor și silvicultură, prin împărtășirea celor mai bune practici și a lecțiilor învățate.
<p><u>Obiectiv cu prioritate imediată a SGP OP5 6:</u> Menținerea sau îmbunătățirea fluxului serviciilor furnizate de ecosistemele agricole și de</p>	<p><u>PCSEFS</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Menținerea productivității și calității solurilor pe termen lung. - Conservarea solurilor prin metode de cultivare îmbunătățite, asolament, măsuri antierozive. 	<ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea, promovarea și implementarea practicilor de management durabil a solurilor. - Dezvoltarea și implementarea planurilor de acțiune comunitare, incluzând conservarea solurilor, ape

<p>cele forestiere pentru a susține traiul comunităților locale</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Stabilizarea terenurilor afectate de alunecări prin împădurire. <u>SDDSF</u> - Protecția și recuperarea diversității biologice naturale și structurale a pădurilor. - Dezvoltarea conceptului de agro-silvicultură. <u>SNDDCAI</u> - Încurajarea cultivării produselor de calitate înaltă și a culturilor ecologice, în vederea utilizării potențialului productiv al solurilor. <u>PSA MAIA</u> - Implementarea agriculturii conservative. - Stoparea formelor active de degradare a solurilor pînă în a.2020. 	<p>și a biodiversității.</p>
<p><u>Obiectiv cu prioritate imediată a SGP OP5 7:</u> Reducerea, la nivelul comunității, a presiunilor exercitate de concurența pentru folosirea terenurilor (în peisaje la scară mai mare)</p>	<p><u>PNC REN</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea cadrului legal și a mecanismelor de management în planificarea folosirii pămînturilor, urbanism și peisajelor care încorporează diversele necesități ale diferitor sectoare în conformitate cu protecția mediului. - Managementul sustenabil a peisajelor agricole. <u>SDDSF</u> - Conservarea și consolidarea formelor de relief prin împădurire. <u>SNDDCAI</u> - Elaborarea programelor speciale privind utilizarea durabilă a solurilor, în condiții de planificare multifuncțională și de echilibru ecologic la nivel național cu considerarea elementelor naturale și antropogene. 	<ul style="list-style-type: none"> - Susținerea dezvoltării planificării teritoriale locale, inclusiv măsurilor de implementare a Convenției Europene privind peisajele și sectoarele locale ale REN. - Susținerea schemelor de dezvoltare a agriculturii ecologie și a gospodăriilor ecologice prin măsuri de proiectare peisagistică (garduri vii, pivoturi, împădurire la scară mică, reabilitarea izvoarelor de apă și a altor tipuri de zone umede mici etc.). - Restabilirea biodiversității pajiștilor și susținerea folosirii eficiente a pășunilor. - Educație ecologică și instruire privind reducerea presiunii exercitate de concurența pentru folosirea terenurilor.
<p><u>Obiectiv cu prioritate imediată a SGP OP5 8:</u> Suport pentru managementul apelor internaționale cu inițiative comunitare</p>	<p><u>AMRPD/ARMU CCDDN</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Management sustenabil a resurselor de apă, prevenirea poluării apelor, protejarea/reabilitarea apelor de suprafață/subterane. - Conservarea ecosistemelor și menținerea stabilității ecologice. - Cooperarea internațională/bilaterală în domeniul managementului resurselor de apă. <u>CPNDRA</u> - Implementarea managementului integrat al bazinelor râurilor . - Abordare participativă în planificarea și procesul de luare a deciziilor în legătură cu problemele de apă (utilizatori, autorități locale și societate civilă). - Participarea la cooperarea internațională/bilaterală privind relațiile internaționale în managementul apelor. - Prevenirea poluării apei prin implementarea tehnologiilor cu deșeuri cât mai reduse și a celor fără deșeuri. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sprijinirea persoanelor interesate în dezvoltarea și planificarea teritorială aferentă managementului integrat a apelor și pescuitului precum și în cooperarea în domeniul apelor transfrontaliere. - Susținerea inițiativelor comunitare în: aplicarea tehnologiilor eficiente de utilizare a apei; reducerea și prevenirea poluării terestre a apelor; împădurirea și reîmpădurirea bazinelor riverane.
<p><u>Obiectiv cu prioritate imediată a SGP OP5 9:</u> Promovarea și susținerea eliminării POP și a poluanților chimici de</p>	<p><u>SNRE POP</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Depozitarea autorizată și monitorizată a deșeurilor, a substanțelor chimice periculoase și a POP. - Distrugerea POP și a substanțelor chimice 	<ul style="list-style-type: none"> - Promovarea și demonstrarea celor mai bune practici de gestionare integrată a bolilor și dăunătorilor. - Sporirea nivelului de conștientizare a populației despre utilizarea corectă,

<p>interes global la nivelul comunității</p>	<p>periculoase.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inventarierea zonelor și echipamentelor contaminate cu POP și decontaminarea lor. - Instruirea fermierilor privind folosirea pesticidelor și a îngrășămintelor și pericolul acestora pentru mediu și sănătatea omului. - Aplicarea celor mai bune tehnici și practici ecologice disponibile pentru prevenirea efectelor POP asupra mediului și a sănătății omului. <p><u>PNMDS</u> Dezvoltarea cadrului legal pentru managementul substanțelor chimice pe întreg ciclul de viață.</p>	<p>depozitarea și eliminarea substanțelor chimice și a deșeurilor.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sprijinirea activităților comunitare de decontaminare a terenurilor/echipamentelor. - Susținerea, proiectelor demonstrative, proiectelor pilot și diverselor teste ce țin de soluționarea problemelor legate de POP și alte substanțe chimice periculoase.
<p><u>Obiectiv cu prioritate imediată a SGP OP5 10:</u> Creșterea și consolidarea capacității societății civile (în special a organizațiilor comunitare) de a se angaja în procese consultative, de a gestiona cunoștințele pentru asigurarea unui flux adecvat al informațiilor, de a implementa instrucțiunile convențiilor, precum și de a monitoriza și evalua impactul asupra mediului și tendințe</p>	<p><u>PAG IELDB</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea cadrului legal relevant consolidării societății civile în rolul de mediator a intereselor cetățenilor în parteneriat cu autoritățile publice în procesul politic. - Dezvoltarea cadrului instituțional necesar pentru cooperarea eficientă dintre societatea civilă și autoritățile publice. - Modernizarea cadrului legal al activităților filantropice, de sponsorizare și de antreprenariat social în vederea asigurării sprijinului necesar organizațiilor nonguvernamentale și sporirii independenței acestora. 	<ul style="list-style-type: none"> - Consolidarea capacităților ONG-lor active în ariile importante pentru GEF pentru a contribui la implementarea recomandărilor convențiilor. - Promovarea participării comunităților în procesul de dialog, consultare și dezvoltarea politicilor.
<p><u>Domenii conexe:</u> Reducerea sărăciei, traiul comunităților și egalitatea de gen</p>	<p><u>PAG IELDB</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Reducerea disparităților regionale, inclusiv prin crearea condițiilor pentru dezvoltarea businessului non-agricol în localitățile rurale (agroturism, servicii, meșteșugurile de artizanat, industrii mici etc.). - Încurajarea investițiilor în dezvoltarea infrastructurii de utilități publice (sistemele de canalizare a apei, salubritatea publică, furnizarea gazului natural, protecția mediului, dezvoltarea turismului etc.). - Sprijinirea autorităților locale în dezvoltarea politicilor realizabile de dezvoltare a comunității/regiunii și consolidarea capacităților diversilor actori locali în vederea implementării unor astfel de politici, inclusiv prin schimbul de experiență cu alte localități și instrumente metodologice naționale. - Majorarea ratei de participare a femeilor în procesul de luare a deciziilor și în instituțiile politice și publice. <p><u>SNDR</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea economiilor rurale și sporirea productivității agricole. - Prevenirea poluării mediului și eficientizarea folosirii resurselor naturale cu scopul de a îmbunătăți standardele de trai. 	<ul style="list-style-type: none"> - Promovarea și demonstrarea activităților alternative de generare a profitului pentru a îmbunătăți nivelul de trai, tehnologiilor agricole, agro-silviculturii și a resurselor energetice regenerabile sustenabile. - Încurajarea participării/implicării femeilor, a tinerilor și a persoanelor social vulnerabile. - Integrarea considerațiilor de gender în inițiativele comunitare privind mediul.

3. Rezultatele privind dezvoltarea capacităților, eradicarea sărăciei și abordarea egalității de gen

Capacitatea unei persoane individuale, sau a unei organizații sau a societății privită integral, se schimbă în timp, și este obiect al influențelor atât interne cât și externe. Fiind proiectat să susțină acțiunile comunitare locale în abordarea problemelor ecologice globale, SGP va avea inevitabil un impact direct asupra dezvoltării organizațiilor societății civile și comunităților. În paralel cu alți factori-cheie externi cum ar fi politicile și guvernarea, valențele și normele sociale, dinamica socio-economică, structura legislativă și administrativă, SGP va influența eficiența organizațiilor societății civile. Colaborarea comunității cu ONG-le în implementarea proiectelor SGP va stimula activitatea ONG-lor, buna guvernare, transparența și responsabilitatea acestora față de oamenii pe care îi servesc.

Participarea ONG/OC la implementarea SGP va contribui la dezvoltarea capacităților de funcționare ale acestora. Acestea se referă la:

- capacitatea de a implica persoanele interesate (identificarea, motivarea și implicarea acestora, crearea parteneriatelor și rețelelor, stabilirea mecanismelor de colaborare);
- capacitatea de evaluare a situației (acumularea și evaluarea datelor/informației, analiza și sinteza acestora);
- capacitatea de planificare bugetară, gestiune și implementare (formularea, planificarea, gestiunea și implementarea proiectelor și programelor, inclusiv capacitatea de a pregăti bugetul unui proiect și de a estima costurile de dezvoltare a capacităților; administrarea resurselor umane și financiare precum și achiziționărilor; setarea indicatorilor de monitorizare și respectiv monitorizarea progresului);
- capacitatea de evaluare (măsurarea rezultatelor și colectarea feedback-ului pentru ajustarea politicilor; codificarea lecțiilor învățate și promovarea instruirii; asigurarea responsabilității tuturor părților implicate);
- capacitatea de a formula politici și strategii (exploatarea diferitelor perspective; setarea obiectivelor; elaborarea politicilor sectoriale și intersectoriale).

Capacitățile tehnice ce țin de un anumit domeniu de competență și practică obținută într-un sector specific sau referitor la anumite subiecte, cum ar fi schimbarea climei, managementul ecosistemului forestier, managementul integrat al apelor etc. pot fi dezvoltate prin programe de instruire și distribuire a informației.

Pe lângă beneficiile globale de mediu, SGP va contribui la eradicarea sărăciei prin îmbunătățirea practicilor de management sustenabil al terenurilor, dat fiind faptul că aceste practici reprezintă fundamentul agriculturii durabile și o componentă strategică în dezvoltarea durabilă, prin conservarea biodiversității și managementul integrat al bazinelor hidrografice și alte activități propuse de către comunități.

Persoane individuale, organizații și comunități cu o capacitate dezvoltată își pot îmbunătăți nivelul de trai și pot transmite cunoștințele acumulate generațiilor viitoare.

Experiența crescândă a femeilor reprezintă o sursă importantă de cunoștințe și experiență în ceea ce privește managementul mediului și acțiuni propice. Abordarea participativă în elaborarea proiectelor și gestionarea acestora, evaluarea necesităților, monitorizarea și evaluarea, instruirea și training, dezvoltarea comunității cât și cea a societății va sprijini abordarea egalității de gen.

Capacitățile vor fi menținute și intensificate în procesul de depunere a cererilor pentru obținerea mijloacelor bănești și elaborarea proiectelor la agenții regionale, organizații locale (în cadrul responsabilităților sociale) și prin inițiative și fonduri guvernamentale de dezvoltare (privind

mediul, agricultura, eficiența energetică, dezvoltarea regională, dezvoltarea socială etc.), deoarece Republica Moldova este un stat în tranziție și încă are nevoie să atingă rezultate semnificative în procesul de dezvoltare cu implicarea organizațiilor societății civile.

4. Rezultatele, indicatorii și activitățile țării pentru FO5

MATRICEA LOGICA - REZULTATE CADRU

SGP OP5 Obiectiv imediat 1: Îmbunătățirea sustenabilității ariilor protejate și a zonelor de conservare de interes comunitar, prin acțiuni ale comunității.			
Rezultate	Indicatori	Mijloace de verificare	Activități
<p>Rezultat 1.1: Practici și acțiuni îmbunătățite la nivel comunitar, și impact negativ redus asupra resurselor biodiversității în interiorul și în jurul ariilor protejate (APe) și a zonelor de conservare de interes comunitar.</p> <p>Rezultat 1.2: Beneficii generate la nivel de comunitate prin conservarea biodiversității în interiorul și în jurul ariilor protejate, a zonelor de conservare de interes comunitar.</p> <p>Rezultat 1.4: Înțelegere și conștientizare crescută la nivelul comunității cu privire la importanța și valoarea biodiversității.</p>	<p>Număr și hectare de APCPI și APe influențate pozitiv prin proiectul SGP.</p> <p>Număr de membri ai comunității cu un nivel de trai îmbunătățit prin obținerea de beneficii din ariile protejate.</p> <p>Număr de specii importante cu statut de conservare menținut sau îmbunătățit.</p> <p>Număr și hectare de ecosisteme semnificative cu statut de conservare menținut sau îmbunătățit.</p>	<p>Baza de date SGP; rapoarte de monitorizare și rezultatele proiectului; opiniile experților / consultanților; materiale de instruire și fișe de evaluare; interviuri participative.</p> <p>Procese-verbale și deciziile administrației locale (nivel raional și comunitar).</p> <p>Rapoarte ale administrației locale.</p>	<p>cel puțin 6 proiecte pentru:</p> <p>a) reducerea impactului negativ asupra resurselor biodiversității în și în jurul zonelor protejate prin dezvoltarea și punerea în aplicare a planurilor de acțiune comunitare și tehnologiilor prietenoase mediului, asigurându-se astfel beneficii pentru comunitate;</p> <p>b) contribuirea la zonarea și planificarea gestionării ariilor protejate în scopul sporirii conservării biodiversității;</p> <p>c) asigurarea unui acces mai bun la și a informației privind conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității prin campanii informaționale și tehnologii de comunicare;</p> <p>d) contribuirea la managementul ariilor protejate și componentelor RNE (rețea națională ecologică) cu implicarea autorităților locale și a comunităților și prin dezvoltarea de instrumente metodologice și informaționale privind conservarea biodiversității, inclusiv planificarea RNE și ariilor protejate.</p>
SGP OP5 Obiectiv Imediat 2: Integrarea conservării și utilizării durabile a biodiversității în peisajele productive terestre și marine, prin intermediul inițiativelor și acțiunilor comunitare.			
Rezultate	Indicatori	Mijloace de verificare	Activități
<p>Rezultat 2.1: Utilizare durabilă îmbunătățită a biodiversității în peisajele productive terestre și marine, prin inițiative comunitare, mecanisme cadru și de piață, inclusiv standarde de mediu recunoscute care încorporează aspectele referitoare la biodiversitate.</p>	<p>Hectare de peisaje productive terestre/ marine pe care se aplica practici îmbunătățite de utilizare durabilă, care să conducă, dacă este posibil, la certificare prin standarde recunoscute de mediu care includ considerente de biodiversitate (susținute de SGP).</p> <p>Număr de</p>	<p>Baza de date SGP; rapoarte de monitorizare și rezultatele proiectului; opiniile experților / consultanților; materiale de instruire și fișe de evaluare; interviuri participative.</p> <p>Procese-verbale și deciziile administrației locale (nivel raional și</p>	<p>cel puțin 6 pentru:</p> <p>a) susținerea conservării biodiversității și diversității peisagistice prin incorporarea practicilor durabile prietenoase pentru biodiversitate;</p> <p>b) susținerea dezvoltării schemelor agro-ecologice și agriculturii ecologie prin măsuri de design a peisajelor și altor măsuri în favoarea agro- biodiversității;</p> <p>c) identificarea zonelor ecologice</p>

Mecanisme de piață și standarde replicate și extinse. Rezultat 2.2: Înțelegere și conștientizare crescută privind utilizarea durabilă a biodiversității.	specii importante cu statut de conservare menținut sau îmbunătățit. Număr și hectare de ecosisteme semnificative cu statut de conservare menținut sau îmbunătățit.	comunitar). Rapoarte ale administrației locale.	ce trebuie restabilite și restabilirea, în special a biodiversității pășunelor; d) sporirea rolului ONG și societății civile în conservarea biodiversității.
SGP OP5 Obiectiv imediat 3: Promovarea demonstrării, dezvoltării și transferului de tehnologii cu emisii reduse de carbon, la nivelul comunității.			
Rezultate	Indicatori	Mijloace de verificare	Activități
Rezultat 3.1: Tehnologii inovatoare cu emisii reduse de GES prezentate și demonstrate cu succes la nivelul comunității. Rezultat 3.2: Emisii de GES evitate.	Număr de comunități cu proiecte demonstrative care vizează înlăturarea barierelor în implementarea tehnologiilor sau care utilizează tehnologii cu emisii reduse de GES. Număr de tehnologii cu emisii reduse de GES aplicate la nivel comunitar.	Baza de date SGP; rapoarte de monitorizare și rezultatele proiectului; opiniile experților / consultanților; materiale de instruire și fișe de evaluare; interviuri participative. Procese-verbale și deciziile administrației locale (nivel raional și comunitar). Rapoarte ale administrației locale.	cel puțin 6 proiecte pentru: a) promovarea tehnologiilor cu emisii reduse de GES cu aplicarea directă în comunitate; b) promovarea resurselor alternative și regenerabile (energia hidroenergetică, eoliană, solară, pompe de căldură, cultivarea plantațiilor de biomasă); c) susținerea măsurilor de eficiență energetică și tehnologiilor de eficiență energetică.
SGP OP5 Obiectiv imediat 5: Suport pentru conservarea și creșterea gradului de sechestrare a carbonului printr-o gestionare durabilă și adaptată la schimbările climatice a folosirii terenurilor, a schimbării destinației terenurilor și silvicultură (FTSDTS).			
Rezultate	Indicatori	Mijloace de verificare	Activități
Rezultat 5.1: Management durabil și practici adaptate schimbărilor climatice pentru folosirea terenurilor, schimbarea categoriei de folosință și păduri, adoptate de comunități pentru categoriile de folosință forestieră și ne-forestieră. Rezultat 5.2: Refacerea și creșterea capacității de stocare a carbonului în terenurile forestiere și neforestiere, inclusiv în turbării Rezultat 5.3: Emisii de GES evitate	Hectare pe care se aplica o gestionare durabilă îmbunătățită a terenurilor și practici adaptate la schimbările climatice. Hectare de păduri și terenuri neforestiere cu restaurare și consolidare, începute.	Baza de date SGP; rapoarte de monitorizare și rezultatele proiectului; opiniile experților / consultanților; materiale de instruire și fișe de evaluare; interviuri participative.	cel puțin 4 proiecte pentru: a) demonstrarea conservării și creșterii gradului de sechestrare a carbonului prin împădurire, re-împădurire, agrosilvicultură și managementul plantațiilor de copaci pe terenuri non-forestiere; b) susținerea acțiunilor la nivel comunitar ce țin de adaptarea la schimbările climatice (secete, înghețuri, precipitații excesive, etc.) prin utilizarea durabilă a terenurilor, schimbarea destinației terenurilor, managementul pădurilor și practicilor de adaptare la schimbările climatice; c) sporirea capacităților comunităților, organizațiilor comunitare, ONG și factorilor de decizie la nivel local privind problemele FTSDTS.

SGP OP5 Obiectiv imediat 6: Menținerea sau îmbunătățirea fluxului serviciilor furnizate de ecosistemele agricole și de cele forestiere pentru a susține traiul comunităților locale.			
Rezultate	Indicatori	Mijloace de verificare	Activități
<p>Rezultat 6.1: Îmbunătățirea acțiunilor și a practicilor la nivel comunitar, și reducerea impactului negativ asupra ecosistemelor agricole și forestiere, și asupra serviciilor furnizate de ecosisteme, demonstrate pentru susținerea funcționalității ecosistemului.</p> <p>Rezultat 6.2: Modele de management forestier durabil dezvoltate și testate la nivel comunitar, legat de sechestrarea carbonului pentru posibila extindere și replicare, pentru reducerea emisiilor de GES cauzate de despăduriri și degradarea pădurilor, și creșterea gradului de stocare a carbonului prin folosirea terenurilor, schimbarea categoriei de folosință a terenurilor și activități forestiere.</p>	<p>Hectare de teren pe care se aplica practici agricole, de gestionare a terenurilor și a apei, îmbunătățite (prin practici de management).</p> <p>Hectare de terenuri reîmpădurite.</p> <p>Număr de agenții naționale și internaționale sau parteneri care sunt conștienți de demonstrațiile de succes și abordările inovatoare ale SGP.</p> <p>Număr de autorități locale/ naționale cu procese de elaborare a politicilor, influențate de SGP.</p>	<p>Baza de date SGP; rapoarte de monitorizare și rezultatele proiectului; opiniile experților / consultanților; materiale de instruire și fișe de evaluare; interviuri participative.</p>	<p>cel puțin 6 proiecte pentru:</p> <p>a) promovarea agriculturii organice în diverse condiții naturale și climatice și formelor diverse de agricultură;</p> <p>b) implementarea practicilor de management durabil al terenurilor;</p> <p>c) dezvoltarea capacităților de implementare a deciziilor participative în managementul peisajelor productive.</p>
SGP OP5 Obiectiv imediat 7: Reducerea, la nivelul comunității, a presiunilor exercitate de concurența pentru folosirea terenurilor.			
Rezultate	Indicatori	Mijloace de verificare	Activități
<p>Rezultat 7.1: Îmbunătățirea acțiunilor și a practicilor la nivel comunitar, și reducerea impactului negativ asupra granițelor dintre categoriile de folosință ale ecosistemelor agricole și forestiere (rural/urban, agricol/forestier).</p>	<p>Număr de membri ai comunității cu acțiuni și practici îmbunătățite care reduc impactul negativ asupra utilizării terenurilor.</p>	<p>Baza de date SGP; rapoarte de monitorizare și rezultatele proiectului; opiniile experților / consultanților; materiale de instruire și fișe de evaluare; interviuri participative.</p>	<p>cel puțin 4 proiecte pentru:</p> <p>a) a susține comunitățile și consultările cu toate persoanele interesate întru planificarea utilizării terenurilor în mod participativ;</p> <p>b) stabilirea parteneriatului cu sectorul privat pentru soluționarea conflictelor ce țin de terenuri și asigurarea dezvoltării durabile;</p> <p>c) încurajarea managementului colectiv și utilizării durabile a resurselor naturale comune.</p>
GP OP5 Obiectiv imediat 8: Suport pentru managementul apelor internaționale cu inițiative comunitare.			
Rezultate	Indicatori	Mijloace de verificare	Activități
<p>Rezultat 8.1: Acțiuni și practici eficiente și adaptate la schimbări climatice,</p>	<p>Număr de PSA pentru care SGP asigură sprijin în implementare.</p>	<p>Baza de date SGP; rapoarte de monitorizare și rezultatele proiectului;</p>	<p>cel puțin 4 proiecte pentru:</p> <p>a) susținerea activităților la nivelul comunității orientate spre eliminarea surselor de poluare</p>

<p>dezvoltate de comunitate, în sprijinul implementării acțiunilor prioritare din Planurile de Acțiune Strategice regionale, demonstrate.</p> <p>Rezultat 8.2: Parteneriate sinergice dezvoltate între partenerii SGP și instituțiile și structurile de management al apelor internaționale pentru sprijinirea implementării acțiunilor prioritare din Planul Strategic de Acțiune regional.</p>	<p>Număr de procese de management al apelor internaționale la care SGP contribuie cu bune practici și lecții.</p>	<p>opiniile experților / consultanților; materiale de instruire și fișe de evaluare; interviuri participative.</p>	<p>terestre;</p> <p>b) promovarea conservării/restabilirii zonelor umede și inițiativelor de protecție a biodiversității și îmbunătățirea calității apelor;</p> <p>c) perfecționarea capacităților comunităților privind managementul integrat al apelor internaționale;</p> <p>d) susținerea participării publicului în activitatea organelor comune de management, monitoring și protecție a apelor internaționale;</p> <p>e) susținerea implementării planurilor strategice de acțiuni la nivel regional, adică a activităților comunităților orientate spre identificarea și abordarea problemelor /domeniilor regionale prioritare în apele internaționale comune;</p> <p>f) dezvoltarea parteneriatului cu și implicarea sectorului privat pentru adoptarea practicilor durabile de utilizare a apei și sponsorizarea proiectelor comunitare mici ce țin de ape cu implicarea părților interesate din comunitate și voluntarilor de la întreprinderi.</p>
---	---	--	---

SGP OP5 Obiectiv imediat 9: Promovarea și susținerea eliminării POP și a poluanților chimici de interes global la nivelul comunității.

Rezultate	Indicatori	Mijloace de verificare	Activități
<p>Rezultat 9.1: Acțiuni și practici eficiente, la nivel de comunitate, pentru prevenirea, reducerea și eliminarea POP, a substanțelor chimice periculoase și a altor poluanți, gestionarea siturilor contaminate într-un mod ecologic, reducerea contaminării mediului.</p>	<p>Tone de deșeuri POP evitate a fi arse.</p> <p>Tone de pesticide expirate, eliminate în mod corespunzător.</p> <p>Număr de măsuri - intervenții care contribuie la implementarea planurilor și politicilor naționale referitoare la POP, substanțe chimice nocive și alți poluanți.</p>	<p>Baza de date SGP; rapoarte de monitorizare și rezultatele proiectului; opiniile experților / consultanților; materiale de instruire și fișe de evaluare; interviuri participative.</p>	<p>cel puțin 4 proiecte pentru:</p> <p>a) susține activitățile comunitare de prevenire, reducere, eliminare a POP, substanțelor periculoase și altor poluanți;</p> <p>b) decontaminarea terenurilor poluate cu POP;</p> <p>c) sporire cunoștințelor privind aplicarea pesticidelor și fertilizanților, și conștientizării privind aplicarea, păstrarea și nimicirea corectă a substanțelor chimice periculoase și deșeurilor.</p>

SGP OP5 Obiectiv imediat 10: Creșterea și consolidarea capacității societății civile (în special a organizațiilor comunitare) de a se angaja în procese consultative, de a gestiona cunoștințele pentru asigurarea unui flux adecvat al informațiilor, de a implementa instrucțiunile convențiilor, precum și de a monitoriza și evalua impactul asupra mediului și tendințe.

Rezultate	Indicatori	Mijloace de verificare	Activități
<p>Rezultat 10.1: Participare activă a</p>	<p>Număr de reprezentanți SGP care participă la</p>	<p>Baza de date SGP; rapoarte de</p>	<p>- 2 proiecte de promovarea a învățării și managementului</p>

<p>CNC și a grupurilor focale în domeniile de interes GEF la nivel național.</p> <p>Rezultat 10.2: Flux informațional îmbunătățit de la/către OC și ONG în țările SGP privind bunele practici și lecțiile învățate, precum și aplicarea unor astfel de practici.</p> <p>Rezultat 10.3: Creșterea gradului de conștientizare publică și educație, la nivel comunitar, cu privire la probleme globale de mediu</p> <p>Rezultatul 10.4: Creșterea capacității OC și ONG pentru implementarea convențiilor globale</p> <p>Rezultatul 10.5: Creșterea monitorizării mediului de către comunitate</p> <p>Rezultatul 10.6: Întărirea evaluării proiectelor și programelor SGP față de rezultatele așteptate, inclusiv creșterea capacității OC și ONG de a aplica metodologii de evaluare relevante.</p>	<p>înfălniri naționale de coordonare GEF.</p> <p>Cantitatea și calitatea bazei de cunoștințe SGP și folosirea acesteia.</p> <p>Cantitatea și calitatea contribuțiilor la târguri de cunoștințe, conferințe, publicații și cercetări.</p> <p>Număr de demonstrații și exemple pilot de sisteme de monitorizare a mediului de către comunitate, în proiecte SGP.</p> <p>Cantitatea și calitatea documentelor de evaluare a rezultatelor așteptate și a efectelor neașteptate ale proiectelor.</p> <p>Număr de OC și OSC - demonstrând înțelegerea rolului evaluării prin aplicarea unor metodologii relevante de evaluare.</p>	<p>monitorizare și rezultatele proiectului; opiniile experților / consultanților; materiale de instruire și fișe de evaluare; interviuri participative.</p>	<p>cunoștințelor, schimbul de lecții învățate în rîndul OC și ONG.</p> <p>Proiectele SGP vor include activități de dezvoltare a capacității referitoare la:</p> <ul style="list-style-type: none"> - training-uri de dezvoltare a proceselor participative; - training privind monitorizarea proiectelor și metodologiilor de evaluare; - monitoringul ecologic de către comunitate.
--	--	---	---

Domenii conexe: Reducerea sărăciei, traiul comunităților și egalitatea de gen

Rezultate	Indicatori	Mijloace de verificare	Activități
<p>Rezultatele Cadru SGP, pentru FO5, aprobate de către Comitetul de Coordonare SGP, nu includ obiective specifice privind traiul comunităților și analiza de gen. Cu toate acestea, SGP produce rezultate pozitive în aceste domenii, care contribuie prin dezvoltare durabilă la realizarea Beneficiilor Globale de Mediu. În general, SGP urmărește să îmbunătățească nivelul de trai prin creșterea beneficiilor</p>	<p>Numărul de membri ai comunității cu venituri sporite în rezultatul proiectelor SGP.</p> <p>Procentul de proiecte care includ analiza de gen sau încorporează elemente de gen relevante, într-un mod pozitiv.</p> <p>Procentul de proiecte în care există un echilibru de gen în rîndul participanților și beneficiarilor.</p> <p>Procentul de proiecte care includ o analiză socio-economică.</p> <p>Număr de membri ai</p>	<p>Baza de date SGP; rapoarte de monitorizare și rezultatele proiectului; opiniile experților / consultanților; materiale de instruire și fișe de evaluare; interviuri participative.</p>	<p>Toate proiectele SGP din FO5 vor include activități de reducere a sărăciei, creștere a nivelului de trai al comunităților și egalitatea de gen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sporirea capacităților individuale și colective de a profita de noile oportunități în zonele rurale; - promovarea și demonstrarea activităților alternative de sporire a veniturilor; - încurajarea participării/implicării grupurilor dezavantajate; - abordarea integrată a egalității de gen în inițiativele comunității ce țin de mediu și stimularea participării femeilor în toate etapele proiectelor SGP.

<p>locale generate de resursele de mediu, integrarea considerentelor de gen în inițiative comunitare de mediu.</p>	<p>comunității cu condiții de trai îmbunătățite, ca urmare a proiectelor SGP.</p>		
--	---	--	--

5. Planul de monitoring și evaluare

Monitoringul este o activitate continuă prin care se urmăresc progresele realizate pe toată durata proiectului în atingerea scopurilor și obiectivelor stipulate în propunerea de proiect. Astfel, beneficiarii de granturi vor fi rugați să elaboreze un sistem de monitoring și evaluare în baza cerințelor GEF SGP, indicatorilor cheie măsurabili stabiliți în matricea logică, planul de acțiuni, rezultatele sondajelor și chestionarelor, buget și deviz de cheltuieli, etc.

Monitoringul va servi drept instrument de modificare a activităților în caz că ele nu asigură atingerea rezultatelor preconizate. În cazul unui buget limitat beneficiarii vor folosi metode expres de evaluare care asigură un feedback rapid și nu sunt costisitoare (interviuri informative, discuții focus-group, interviuarea grupurilor comunitare, mini-sondaje, măsurări tehnice, fotografii etc.). Sistemul de monitoring trebuie să fie orientat spre:

- obținerea informațiilor despre progresele în relație cu rezultatele preconizate, stipulate în propunerea de proiect;
- asigurarea regulată a feed-backului pentru un proces continuu de învățare;
- identificarea punctelor forte și succeselor, precum și a punctelor slabe și neajunsurile potențiale de către personalul proiectului.

Fiecare beneficiar de grant va prezenta 2 rapoarte privind progresele înregistrate cu descrierea activităților realizate, inclusiv a problemelor și dificultăților întâmpinate, evaluarea rezultatelor atinse în baza indicatorilor, banilor cheltuiți etc. Coordonatorul Național și membrii Comitetului Național de Coordonare vor întreprinde cel puțin o vizită de monitoring în teren din cauza bugetului limitat. Comunicarea continuă (prin e-mail, telefon, skype, etc.) se consideră a fi critică în monitorizarea proiectelor/ în special a celor aflate în dificultate. Posibilitatea de organizare a vizitelor comune de monitoring va fi discutată cu alți donatori (cofinanțatori) înainte de începerea proiectelor.

Evaluarea proiectelor ce urmează a fi efectuată la sfârșitul proiectului trebuie să se axeze pe aprecierea performanței și rezultatelor proiectului prin prisma obiectivelor descrise în proiect, lecțiile rezultate din proiect, activitatea ONG/OC și posibilitățile de îmbunătățire a performanțelor ONG/OC. Cu toate acestea, al doilea raport trebuie să evidențieze rezultatele finale preconizate și ajustările necesare la proiect. Raportul trebuie să răspundă la următoarele întrebări principale:

- În ce măsură activitățile corespund celor indicate în propunerea de proiect?
- Se respectă planul de acțiuni prezentat în propunerea de proiect?
- Personalul ce a realizat activitățile a fost corespunzător?
- În ce măsură proiectul se mișcă spre obiectivele și scopul anticipate?
- Ce obstacole și dificultăți au fost identificate? Și cum s-au soluționat?

- Care sunt punctele forte și slabe ale proiectului?

Raportul final de evaluare trebuie să includă și lecțiile învățate care pot fi aplicate pentru a spori eficiența proiectelor viitoare și perfecționa activitatea organizației, a estima durabilitatea rezultatelor atinse prin program, implicarea femeilor și bărbaților în elaborarea, implementarea și evaluarea proiectului etc.

ONG/OC va purta responsabilitatea fundamentală pentru atingerea rezultatelor proiectului.

Există un interes crescând în implicarea părților interesate în elaborarea, implementarea, monitoringul și evaluarea proiectelor, deoarece participarea lor îmbunătățește calitatea proiectelor și sporește sentimentul de proprietate național și locală în ele, în același timp ajutând la satisfacerea necesităților de dezvoltare locale. Punctul de plecare pentru solicitantii de granturi este identificarea și analiza părților principale interesate în proiect și planificarea participării lor. Analiza părților interesate trebuie reexaminată și perfecționată din timp în timp, odată ce elementele de design ale proiectului devin mai precise și detaliate. Solicitanții de granturi trebuie să consulte părțile interesate și clarifice rezultatele preconizate ale proiectului, identifice, determine și planifice activitățile prioritare și principale, indicând cine e responsabil de implementarea și monitoringul fiecărei activități, stabilească datele de referință pentru M&E și indicatorii de măsurare a rezultatelor.

Selectarea celei mai potrivite metodologii de participare trebuie să provină direct din scopul proiectului sau al activității. Astfel, personalul trebuie să înțeleagă obiectivul participării – spre ce rezultate se tinde în cadrul unui proiect anume. Următoarele tehnici și metodologii, utilizate de obicei, pot fi aplicate: analiza participativă a părților interesate, ședințe și ateliere participative, colectarea participativă a datelor/studii participative (interviuri participative, cartografiere, diagrame, scoruri/clasificare, calendare sezoniere, analiza tendințelor și intervalelor de timp, plimbări pe trasee definite (transect walk) etc.). Persoanele responsabile de monitoring și evaluare vor păstra copiile materialelor (agenda, lista persoanelor prezente, procese verbale, hărți, diagrame, rapoarte și interviuri). Informația respectivă va fi utilizată pentru rapoartele intermediare și finale, precum și pentru evaluarea anuală a implementării Strategiei Naționale a Programului de Granturi Mici.

Tabelul 4. Planul M&E la nivelul de proiect

Nivelul de proiect individual SGP		
Activități de monitoring și evaluare	Responsabil	Interval de timp
Monitoring participativ	Beneficiarul	Durata proiectului
Colectarea datelor de referință ³	Beneficiarul, CN	La etapa de pregătire a conceptului și propunerii de proiect
Două sau trei rapoarte privind progresele și rapoarte financiare (<i>în dependență de orarul de plăți</i>)	Beneficiarul, CN, AP	La fiecare solicitare a plății
Planurile de acțiuni proiect	Beneficiarul, CN, AP	Durata proiectului
Vizită teren la etapa propunerii de proiect (după necesitate/cost-eficacitate ⁴)	CN	Până la aprobarea proiectului, după caz

³ Pot fi organizate seminare de dezvoltare a capacităților și instruiți privind M&E ce țin de tehnici inovatoare pentru monitoringul de către comunitate, inclusiv tehnologii noi (de ex-lu, aparate foto cu GPS, fotografiile aeriene etc.).

⁴ Pentru a asigura eficacitatea costurilor, activitățile de M&E la nivel de proiect, inclusiv a vizitelor în teren, vor fi organizate la discreție, în funcție de criteriile interne de apreciere (inclusiv, dar nu se limitează la) scara și complexitatea proiectului, potențialul și riscurile realizate, parametrii securitate.

Vizită monitoring proiect CN (după necesitate/cost-eficacitate)	CN	În mediu o data/an, după caz
Vizită evaluare proiect CN (după necesitate/cost-eficacitate)	CN	La finele proiectului, după caz
Raport Final Proiect	Beneficiarul	După încheierea activităților proiectului
Raport de evaluare a proiectului (după necesitate/cost-eficacitate)	CN, CNC, parte externă	După încheierea activităților proiectului
Pregătirea descrierii proiectului pentru includerea în baza de date globală a proiectului	AP, CN	La începutul proiectului, continuu după necesitate

Monitoringul și analiza proiectelor și progreselor programului se vor baza pe rapoartele prezentate de beneficiarii de granturi, rapoartele privind vizitele de monitoring, datele introduse în baza de date on-line, informația generată din consultații/discuții cu părțile principale interesate. Analiza detaliată din birou a resurselor utilizate, rezultatelor și efectelor directe, lecțiilor învățate (prin combinare cu vizite în teren, dacă este posibil) va fi efectuată de CN și membrii CNC pentru a evalua progresele din perspectiva obiectivelor planificate și a indicatorilor, factorilor necesari pentru asigurarea impactului necesar de către proiect și revizuirea Strategiei Naționale SGP.

Tabelul 5. Planul de M&E la nivel de program

Nivelul de program		
Activități de monitoring și evaluare	Responsabil	Interval de timp
Reexaminarea Strategiei Naționale SGP	CNC, CN, ECMP	Începutul fazei operaționale 5
Reexaminarea strategică a portofoliului țării	CNC, CN	1 dată pe parcursul fazei operaționale 5
Ședințele CNC	CNC, CN UNDP Moldova	Minimum de 2 ori/an
Evaluarea performanțelor și rezultatelor CN	CN, CNC, PNUD Moldova, ECMP, UNOPS	1 dată/an
Examinarea Programului Național și elaborarea raportului anual național ⁵	CN prezintă CNC și ECMP	1 dată/an
Raport financiar 4 în 1	NC/AP, UNOPS	trimestrial

6. Planul de management al cunoștințelor

În procesul monitoringului și evaluării se colectează informație ce poate servi pentru perfecționarea proiectelor sau programelor. Rezultatele exacte al monitoringului pot fi introduse în procesul de evaluare și după evaluare, ONG-urile, CN și CNC vor putea identifica cele mai bune practici și lecții învățate. Surse de informații din care se pot obține lecții pot include, dar nu se limitează la: experiența personală a echipei de implementare, partenerilor, beneficiarilor și părților interesate, activitățile din teren, planificarea proiectelor și rezultatele evaluărilor, inițiative de îmbunătățire a performanței, comunicarea cu țările ce implementează SGP și experiența acestor țări, critici, analize și investigații. Este importantă obținerea cunoștințelor

⁵ Examinarea Strategiei Naționale se realizează în consultare cu punctele focale a convențiilor Rio și cerințele de raportare aferente.

explicite și implicite, ultimele fiind mai greu de obținut. Următoare trei abordări pot fi aplicate în obținerea cunoștințelor de la persoane sau grupuri: interviuarea experților, învățarea prin observație și învățarea prin comunicare.

Lecțiile și cunoștințele obținute vor fi folosite pentru crearea diferitor produse pentru a satisface necesitățile grupurilor țintă și promova replicarea și extinderea proiectelor. Mai jos sunt date câteva exemple de distribuire a informației:

- pagini web –se va crea pagina web a SGP Moldova și paginile web ale părților interesate;
- întâlniri cu părți interesate;
- publicații cum ar fi, rapoarte anuale, buletine informative și broșuri etc.
- articole în diferite reviste și ziare;
- participarea la diferite conferințe, seminare și întruniri.

Din 2010, EcoContact, succesorul Milieukontakt International în Moldova organizează forumuri anuale ale organizațiilor societății civile pentru a îmbunătăți cooperarea între organizațiile societății civile de mediu și pentru a sprijini rețelele existente. Forumurile servesc drept arenă unde OSC pot face schimb de experiență, informații, cunoștințe, participa în discuții despre procesele decizionale și planifica activități ținând cont de mișcările naționale și globale în domeniul protecției mediului.

Societatea civilă joacă un rol mai important în chestiuni de guvernare în Republica Moldova. OSC au obținut succese în promovarea reformelor legislative ce țin de OSC, sporirea finanțării locale și îmbunătățirea imaginii publice. La nivel local OC/ONG cooperează cu autoritățile publice locale, dat fiind faptul că și donatorii solicită implicarea OC și ONG-urilor în dezvoltarea comunității prin proiecte, plus și oamenii înțeleg că trebuie să se implice în diverse activități de sporire a veniturilor și ridicarea nivelului de trai și să coopereze cu autoritățile publice locale.

În cadrul politicii de dezvoltare regională politica poate fi influențată de membrii Consiliilor Regionale de Dezvoltare (Nord, Centru, Sud, UTA Găgăuzia și municipiul Chișinău) reprezentat și de societatea civilă (ONG și sectorul privat). În anul 2011, eforturile de advocacy ale societății civile au fost consolidate prin crearea Consiliul Național Participativ (CNP), creat în 2010 la inițiativa Guvernului Republicii Moldova (GRM). Rolul CNP, ce include 30 de reprezentanți ai societății civile constă în crearea platformei de dialog și consultări între OSC și GRM pentru elaborarea politicilor publice.

Membrii CNC vor avea un rol semnificativ în informarea factorilor de decizie și influențarea politicilor.

În scopul replicării și extinderii practicilor bune și lecțiilor învățate următoarele activități vor fi întreprinse:

- elaborarea instrumentelor ce vor servi drept îndrumare utile în procesul de replicare (broșuri despre practicile bune, loturi demonstrative, aranjamente de asociere, publicații rapoarte etc.);
- schimbul de experiență și informații (CN, CNC, beneficiarii de grant și de proiecte vor face schimb de experiență cu liderii comunităților, instituții, OSC și APL din țară (articole, corespondență prin e-mail, buletine informative, rapoarte, semnare, întruniri etc.); reprezentanții Consiliilor de Dezvoltare Regională vor fi invitați să participe la seminarele/intrunirile organizate de beneficiarii de granturi, CN și CNC;
- identificarea și evaluarea priorităților și condițiilor pentru replicări reușite, urmate de identificarea părților interesate și ariilor cu mecanisme corespunzătoare de replicare, tehnologii sau practici ce au fost demonstrate sau testate cu succes.

- crearea parteneriatelor-identificarea proiectelor implementate și partenerilor interesați în implementarea proiectelor SGP în scopul promovării activităților de la nivel local la nivel regional/național.

Vizitele de monitoring vor fi considerate drept instrument de discuții a posibilităților de replicare și extindere a proiectelor, astfel beneficiarii de granturi vor fi rugați să faciliteze întâlnirile cu persoanele interesate. Cofinanțatorii vor fi invitați să contribuie la replicare și extinderea proiectelor.

7. Planul de mobilizare a resurselor

Odată ce Strategia Națională SGP este aprobată, CN și membrii CNC vor depune eforturi pentru atragerea cofinanțării substanțiale din diverse surse și vor susține autorii de proiecte în colectarea fondurilor. Donatori potențiali în Moldova sunt UE, GEF, Banca Mondială, BERD, PNUD, PNUMÎ, și guvernele unor țări – Austria, Germania, Japonia, România, Țările de Jos, Norvegia, SUA, Suedia, Marea Britanie și Republica Cehă.

Asistența acordată în cadrul Programului Național Indicativ 2011-2013 sub auspiciile Instrumentului European de Vecinătate și Parteneriat se va axa pe domeniile și programele prioritare convenite, inclusiv mediu și eficiența energetică, resurse renovabile și diversificare, dezvoltare regională și locală.

BERD se va axa pe problemele de tranziție majore în conformitate cu programul de reforme al guvernului și colaborarea strânsă cu donatorii bilaterali și alte instituții internaționale financiare: infrastructură și energie, industrie, comerț și agro-business și sectorul financiar.

Banca Mondială asigură un suport divers țării în așa domenii cum ar fi: sănătate, educație, agricultură, energie, alimentare cu apă și canalizare, e-guvernare, protecție socială, competitivitate și multe altele.

Proiectele principale implementate de Ambasada Statelor Unite ale Americii, USAID și CPM țin de domeniile: agricultură și dezvoltare rurală, sănătate, guvernare și societate civilă, justiție, dezvoltarea sectorului privat, educație etc.

SGP Moldova va tinde spre parteneriat cu aceste organizații internaționale și agenții bilaterale.

Coordonatorul Național va colabora cu proiectele în derulare și va determina posibilitățile de implementare a proiectelor, unde SGP poate servi ca cofinanțator pentru a atinge un impact mai mare asupra mediului, comunităților și dezvoltării OSC.

Eforturile de mobilizare a resurselor vor fi orientate și spre fondurile locale ale instituțiilor de stat (fonduri naționale ecologice, fonduri dezvoltare regională și alte fonduri locale), precum și sectorul privat ca parte a responsabilității sociale corporative și dezvoltare a businessului. Pentru a atrage și menține donatorii este necesară utilizarea efectivă și eficientă a banilor.

În faza operațională 5, proiectele finanțate de SGP Moldova vor tinde să asigure o rată de cofinanțare de 1:1 (împărțită egal între cofinanțarea în numerar și în natură). Cu toate acestea, dacă se atinge nivel adecvat de resurse financiare mobilizate la nivel de țară, cofinanțarea în numerar poate fi redusă sau anulată pentru proiectele înaintate de grupuri vulnerabile sau sărace⁶.

⁶ Aceste grupuri vor fi determinate conform Legii asistenței sociale nr.547-XV din 25.12.2003.

SGP Moldova se va axa pe parteneriat și oportunități de cofinanțare din surse tradiționale și non-tradiționale. Activitățile de mobilizare a resurselor vor fi orientate în următoarele direcții:

- aprecierea interesului și priorităților donatorilor internaționali și agențiilor de dezvoltare și identificarea oportunităților de parteneriat și cofinanțare;
- atragerea sectorului privat în cofinanțarea proiectelor SGP, inclusiv ca parte a responsabilității sociale corporative;
- stabilirea parteneriatului între proiectele UE, agențiilor ONU și proiectele mari, finanțate de GEF;
- alinierea proiectelor SGP cu diferite strategii naționale ce țin de domeniile GEF și programele de reducere a sărăciei pentru lărgirea cofinanțării;
- explorarea posibilităților de complementaritate și repartizarea costurilor cu proiectele finanțate de stat și inițiativele la nivel local.

INDICATORI SGP LA NIVEL DE PROIECT

GEF SGP FO5 - indicatori de rezultate	
Biodiversitate (BD)	
BD1	<ul style="list-style-type: none"> Hectare de arii de conservare de interes comunitar (APCPI), influențate Hectare de arii protejate, influențate Hectare de ecosisteme de importanța globală, cu statut de conservare îmbunătățit
BD2	<ul style="list-style-type: none"> Hectare de terenuri/lucii de apă productive pe care se aplică practici de utilizare durabilă Număr de specii semnificative, cu statut de conservare menținut sau îmbunătățit Valoarea totală obținută din produsele bazate pe biodiversitate sau din serviciile furnizate de ecosisteme (echivalent în dolari SUA)
Schimbări climatice (CC)	
CCM1	<ul style="list-style-type: none"> Tone de CO₂ reduse/evitate prin implementarea tehnologiilor cu emisii reduse de carbon <ul style="list-style-type: none"> Folosirea surselor de energie regenerabile (<i>precizați</i>) Măsuri de creștere a eficienței energetice (<i>precizați</i>) Altele (<i>precizați</i>) Numărul membrilor comunității care demonstrează sau utilizează tehnologii cu emisii reduse de carbon Valoarea totală a energiei sau a serviciilor tehnologice furnizate (echivalent dolari SUA)
CCM4	<ul style="list-style-type: none"> Tone de CO₂ reduse/evitate prin implementarea tehnologiilor cu emisii reduse de carbon: <ul style="list-style-type: none"> Utilizarea transportului cu emisii reduse de carbon. (<i>precizați</i>) Valoarea totală a serviciilor de transport furnizate (echivalent dolari SUA)
CCM5	<ul style="list-style-type: none"> Hectare cu folosința îmbunătățită și pe care se aplică practici adaptate schimbărilor climatice Tone de CO₂ reduse/evitate prin îmbunătățit folosinței terenului și prin aplicarea de practici adaptate schimbărilor climatice.
Degradarea terenurilor și managementul durabil al pădurilor (LD)	
LD1	<ul style="list-style-type: none"> Hectare de teren forestier, agricol sau luciu de apă pe care se aplică practici de management durabil. Hectare de terenuri degradate restaurate sau reabilite.
LD3	Numărul de comunități care practică un management durabil al terenurilor forestiere și agricole.
Ape internaționale (IW)	
IW	<ul style="list-style-type: none"> Hectare de bazin hidrografic pe care se aplică un management durabil, care contribuie la implementarea Planurilor de Acțiune Strategice (Strategic Action Plan – SAP). Hectare de zone marine/de coasta sau fond piscicol pe care se aplică un management durabil. Tone de substanțe poluante din surse terestre, reduse/evitate.
Substanțe chimice (Poluanți Organici Persistenti)	
POPS	<ul style="list-style-type: none"> Tone de deșeuri solide a căror ardere a fost evitată prin metode alternative de eliminare. Kilograme de pesticide expirate, eliminate corespunzător. Kilograme de substanțe chimice dăunătoare evitate a fi utilizate sau evacuate.
Dezvoltarea capacității, Politici și Inovare (pentru toate domeniile)	
CD	<ul style="list-style-type: none"> Numărul de mecanisme consultative create pentru convențiile de la Rio, (<i>precizați</i>). Numărul de sisteme de monitoring al mediului bazate pe comunitate, puse în funcțiune (<i>precizați</i>). Numărul de tehnologii noi demonstrate/aplicate (<i>precizați</i>). Numărul de politici locale sau regionale influențate (gradul de influențare 0 – 1 – 2 – 3 – 4)

GEF SGP FO5 - indicatori de rezultate	
	<p>– 5).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Numărul de politici naționale influențate (gradul de influențare 0 – 1 – 2 – 3 – 4 – 5) • Numărul de persoane instruite pentru dezvoltarea proiectelor, monitoring, evaluare etc. (precizați în funcție de tipul instruirii)
Nivel de trai, dezvoltare durabilă și însușirea/asumarea dreptului de proprietate asupra proiectului/rezultatelor proiectului (pentru toate ariile tematice)	
Domenii conexe	<p>Nivel de trai și dezvoltare durabilă:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Numărul membrilor comunității care participă în cadrul proiectului (din care femei) * <i>obligatoriu pentru toate proiectele.</i> • Numărul de zile cu care s-a redus perioada de criză alimentară. • Numărul de zile cu care a crescut integrarea elevilor în școli. • Numărul de gospodării care au obținut acces la apă potabilă. • Creșterea puterii de cumpărare prin reducerea cheltuielilor, creșterea veniturilor și/sau alte mijloace (echivalent în dolari SUA). • Valoarea totală a investițiilor (de ex. infrastructură, echipament, consumabile) în dolari SUA (Notă: impactul economic estimat al investițiilor se determină prin înmulțirea investițiilor în infrastructură cu 5, și în celelalte componente cu 3). <p>Asumarea proprietății asupra proiectului</p> <ul style="list-style-type: none"> • Numărul de ONG/OC formate sau înregistrate. • Numărul de persoane din populația locală care au fost sprijinite direct. • Numărul de proiecte conduse de femei. • Numărul de standarde de calitate/etichete obținute sau mecanisme financiare inovative aplicate.

BIBLIOGRAFIE

1. Raport Evaluare Portofoliu Național: Moldova (1994-2009), GEF, 2010
2. Guvernul Republicii Moldova, Hotărîre Nr. 973 , 18.10.2010, Programul național privind managementul durabil al substanțelor chimice în Republica Moldova
3. Guvernul Republicii Moldova, Hotărîre Nr. 158, 04.03.2010, Strategia națională de dezvoltare regională
4. Guvernul Republicii Moldova, Hotărîre Nr. 282, 11.03.2008, Strategiei naționale de dezvoltare durabilă a complexului agroindustrial al Republicii Moldova (2008-2015)
5. Guvernul Republicii Moldova, Hotărîre Nr. 289, 07.05.2012, Planul de Acțiuni al Guvernului pentru 2012-2015
6. Guvernul Republicii Moldova, Hotărîre Nr. 593 , 01.08.2011, Programul național privind constituirea rețelei ecologice naționale pentru anii 2008-2015
7. Guvernul Republicii Moldova, Hotărîre Nr. 626, 20.08.2011, Programul de conservare și sporire a fertilității solului pentru anii 2011-2020
8. Guvernul Republicii Moldova, Hotărîre Nr. 833, 10.11.2011, Programul național pentru eficiență energetică (2011-2020)
9. Parlamentul Republicii Moldova, Hotărîre Nr.112 ,27.04.2001, Strategia națională și a Planului de acțiune în domeniul conservării diversității biologice
10. Guvernul Republicii Moldova, Hotărîre Nr.1155, 20.10. 2004, Strategia Națională cu privire la reducerea și eliminarea poluanților organici persistenti
11. Guvernul Republicii Moldova, Strategia energetică a Republicii Moldova până în anul (2007-2020), Chișinău, 2008
12. Guvernul Republicii Moldova, Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova "Integrarea Europeană: LIBERTATE, DEMOCRAȚIE, BUNĂSTARE 2009-2013"
13. Ministerul Ecologiei și Resurselor Naturale al Republicii Moldova "Al patrulea raport național cu privire la diversitatea biologică, Chișinău, 2010
14. Ministerul Ecologiei și Resurselor Naturale, Planul Național de Implementare a Convenției de la Stockholm privind Poluanții Organici Persistenti, Chișinău, 2004
15. Ministerul Mediului al Republicii Moldova, "Starea Mediului în Republica Moldova 2007-2010", Raport Național
16. Raport Național pentru Conferința ONU privind Dezvoltarea Durabilă Rio+20, Chișinău, 2012
17. Parlamentul Republicii Moldova, Hotărîre Nr.350, 12.07.2001, Strategia dezvoltării durabile a sectorului forestier din Republica Moldova
18. Parlamentul Republicii Moldova, Hotărîre Nr..325, 18.07.2003 Concepția politicii naționale în domeniul resurselor de apă
19. Comunicarea Națională Doi a Republicii Moldova elaborată în cadrul Convenției-cadru a ONU cu privire la schimbarea climei, Chisinau, 2009
20. PNUD Moldova, UNIFEM , Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova , Abordări ale excluziunii sociale în Republica Moldova. Aspecte metodologice și analitice, Chișinău 2010
21. PNUD Moldova, Raportul Național de Dezvoltare Umană "Republica Moldova – de la o excluziune socială la o dezvoltare umană incluzivă" , Chișinău 2011
22. Banca Mondială, Studiu: "Integrarea mediului în agricultură și sectorul forestier: progrese și perspective în Europa de Est și Asia Centrală", Volumul II, Noiembrie 2007